МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет менеджменту та маркетингу

ДИПЛОМНА РОБОТА БАКАЛАВРА

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗМІСТУ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 051 «ЕКОНОМІКА», 073 «МЕНЕДЖМЕНТ», 075 «МАРКЕТИНГ»

Ухвалено Методичною радою
КПІ ім. Ігоря Сікорського
Протокол № 6 від 30 березня 2023 р.

Київ – 2023

Дипломна робота бакалавра : рекомендації до виконання та змісту для спеціальностей 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» [Електронний ресурс]: навч. посіб. / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: А.Р. Дунська, В.М. Марченко, О.В. Зозульов, А.Д. Кухарук, І.Д. Фартушний, КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 37 с. (1,5 д.а.)

Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № 6 від 30.03.2023 р.)
за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(протокол № 8 від 27 .02.2023 р.)

Електронне мережне навчальне видання

ДИПЛОМНА РОБОТА БАКАЛАВРА : РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗМІСТУ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: 051 «ЕКОНОМІКА», 073 «МЕНЕДЖМЕНТ», 075 «МАРКЕТИНГ»

Укладачі: *Дунська Алла Рашидівна,* д-р. екон. наук, проф.
Марченко Валентина Миколаївна, д-р. екон. наук, проф.
Зозульов Олександр Вікторович, канд. екон. наук., проф.
Кухарук Анна Дмитрівна, канд. екон. наук., доц.
Фартушний Іван Дмитрович, канд. фіз.-мат. наук., доц.

Відповідальний редактор: *Кравченко М.О.,* д-р екон. наук, проф., декан факультету менеджменту та маркетингу КПІ ім. Ігоря Сікорського

Рецензенти: *Савицька Н.Л.,* д-р. екон. наук, проф., завідувач кафедри маркетингу, управління репутацією та клієнтським досвідом, Державний біотехнологічний університет

Григорська Н.М., канд. екон. наук., доц., доцент кафедри управління та адміністрування, начальник відділу маркетингу та зв'язків з громадськістю, ЗВО «Університет Короля Данила»

Посібник містить основні положення щодо структури кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра, загальні вимоги до оформлення кваліфікаційних робіт та підходи до формування систем рейтингового оцінювання дипломної роботи бакалавра.

Навчальне видання буде корисним як розробникам посібників з організації, написання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра за спеціальностями 051 «Економіка, 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг», так і здобувачам вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського за зазначеними спеціальностями.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023

ЗМІСТ

1. Структура кваліфікаційної роботи здобувачів ступеня бакалавр 4
2. Вимоги до оформлення кваліфікаційних робіт 14
3. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи здобувачів ступеня бакалавра 21
4. Підготовка до захисту дипломної роботи 26
5. Список використаних джерел 29
6. Перелік документів, які регламентують організацію виконання та проведення захистів кваліфікаційних робіт 30

Додатки 32

1 СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ БАКАЛАВР

Кваліфікаційною роботою бакалаврів для соціогуманітарних спеціальностей згідно Рекомендацій до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра [1] є **дипломна робота**.

Дипломна робота – це «вид кваліфікаційної роботи здобувача ступеня бакалавра, що призначена для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь вирішувати завдання діяльності, які, в основному, віднесені до організаційної, управлінської та виконавської функцій (технологічний і операційний рівень діяльності)» [1].

Згідно «Рекомендацій до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра та магістра», затверджених Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського, «*дипломна робота передбачає розв'язання складних спеціалізованих завдань зі спеціальності (які характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов) шляхом систематизації, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, соціальних, економічних, виробничих й інших завдань, розвиток досвіду самостійної роботи й оволодіння методами моделювання, дослідження процесів, об'єктів, систем у певній галузі знань*» [1].

Для спеціальностей 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» згідно зі Стандартами вищої освіти України цих спеціальностей кваліфікаційні роботи бакалаврів є *формою підсумкової атестації*.

Кваліфікаційна робота має продемонструвати сформованість у здобувача вищої освіти інтегральної компетентності, зазначеної у Стандартах вищої освіти України (СВО) для даного рівня вищої освіти, а також сформованість загальних та спеціальних (фахових) компетентностей та досягнення програмних результатів, зазначених у відповідній освітній програмі, за якою він проходив підготовку.

Під час формування тематики, структури та завдання до дипломної роботи бакалавра ***потрібно враховувати***:

1. Дипломна робота бакалавра має носити функціональний характер, бути спрямована на вирішення конкретних функціональних задач, відображених у програмних результатах Стандарту вищої освіти для спеціальності.

2. Тематика робіт має відповідати Стандарту вищої освіти, а також специфіці освітньо-професійної програми (ОПП), за якою відбувалася підготовка здобувача вищої освіти.
3. Формулювання об’єкту та предмету дослідження має бути в межах опису предметної області, сформульованої у СВО для даної спеціальності.
4. Вимоги до методів, методик та технології, які має продемонструвати здобувач вищої освіти, мають відповідати СВО та затвердженим ОПП, за якими відбувалася підготовка.
5. Структура та змістовне наповнення дипломної роботи має відповідати заявленим у ОПП загальним, спеціальним (фаховим) компетенціям та програмним результатам навчання (див. п.6. «Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми» у ОПП).
6. Рекомендований обсяг кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра складає 70-100 сторінок пояснювальної записки до дипломної роботи (текстової частини дипломної роботи без додатків).

Дипломна робота є виключно ***індивідуальною*** *формою завдання.*

Дипломні роботи зможуть бути*:*

- *індивідуальні* – типовий вид дипломної роботи, що передбачає самостійну роботу студента над темою роботи під керівництвом керівника роботи з числа науково-педагогічного складу кафедри;
- *комплексні* – такі індивідуально виконані роботи, тематика яких передбачає комплексний чи кросфункціональний підхід та потребує залучення групи студентів однієї або кількох спеціальностей. У цьому випадку дипломні роботи мають бути логічно завершені та не дублюватися за змістом.

Дипломна робота має містити текстовий (пояснювальна записка) та ілюстративний матеріал (презентація з використанням електронних засобів, програм чи сервісів (наприклад, PowerPoint) та/або роздатковий матеріал, який відображає логіку роботи та основні отримані результати та рекомендації. Конкретні вимоги до ілюстративного матеріалу визначаються методичними вказівками кафедр.

Дипломна робота подається на кафедру у *друкованому* та *електронному вигляді*. Вона подається на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, кегль 14 пунктів, міжрядковий інтервал 1,5. Текстова частина дипломної роботи оформлюються відповідно до ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила

оформлювання».

Електронний варіант роботи має бути ідентичним друкованому. Він проходить ***обов'язкову перевірку на дотримання принципів академічної доброчесності (на плагіат)***.

Згідно «Рекомендацій до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра та магістра», затверджених Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського «пояснювальна записка до дипломного проєкту (текстова частина дипломної роботи) має у стислій та чіткій формі розкривати задум проєкту (роботи), містити аналіз сучасного стану проблеми, методів вирішення завдань проєкту (роботи), обґрунтування раціональності прийнятих рішень, методики та результати розрахунків, опис проведених експериментів, аналіз їх результатів і висновки з них; містити необхідні ілюстрації, ескізи, графіки, діаграми, таблиці, схеми, рисунки та ін. В ній мають бути відсутні загальновідомі положення, описи, що не відносяться безпосередньо до виконання поставленого завдання або містять повторення, перефразування тощо» [1].

Структура дипломної роботи бакалавра має включати такі елементи:

- Титульний аркуш.
- Завдання на дипломну роботу.
- Реферат (анотація) українською та іноземною мовами.
- Зміст.
- Перелік скорочень, умовних позначень, термінів (за необхідності)
- Вступ.
- Основна частина (з розподілом на розділи та пункти, висновки до розділів)
- Висновки.
- Перелік використаних джерел.
- Додатки.

Шаблони **титульного аркуша** та **завдання на дипломну роботу бакалавра** розміщені у «Рекомендацій до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра та магістра» (додатки 3 та 5).

Реферат (анотація) обсягом 0,5-1 сторінки державною та іноземною (яку вивчав студент) мовами повинен стисло відображати загальну характеристику та основний зміст дипломної роботи. У рефераті має бути наведена така інформація:

- відомості про обсяг текстової частини, кількість рисунків, таблиць, додатків і бібліографічних найменувань за переліком посилань;
- мета роботи, об’єкт та предмет дослідження;
- використані методи дослідження;
- отримані результати (нові якісні та кількісні показники, економічний ефект тощо);
- рекомендації щодо використання або (та) результати впровадження розробок або досліджень (публікації в наукових журналах, акти про впровадження тощо);
- перелік ключових слів (не більше 20). Реферат має бути оформлений у вигляді тексту.

Реферат має бути оформлений у вигляді тексту.

Вступ має відображати актуальність дипломної роботи і отримані результати та містити:

1. *Актуальність теми роботи*. Ця складова вступу передбачає обґрунтування необхідності проведення дослідження на обрану тему, визначення проблеми, яка обумовила вибір теми, та доведення важливості вирішення цієї проблеми.

Актуальність – це важливість дослідження для потреб розвитку економіки країни, галузі, суб’єктів економічної діяльності.

Актуальність теми пов’язана із поставленими в роботі завданнями, вирішення яких дозволить розв’язати визначену економіко-управлінську проблему.

В актуальності теми бакалаврської роботи повинна бути відповідь на такі питання:

- Яка проблема (невирішені питання) перешкоджає розвитку економіки країни, галузі, суб’єктів економічної діяльності?
- Яка значущість результатів дипломної роботи у вирішенні існуючої проблеми?
- Який стан і повнота розроблення існуючої проблеми у науковій та спеціалізованій професійні літературі та/чи у самого суб’єкта економічної діяльності?

2. *Мета та завдання роботи*. Мета роботи має бути тісно пов’язана із темою дослідження, відображати основний результат, який прагне отримати здобувач у процесі написання дипломної роботи.

Бажано уникати формулювати мету як «дослідження…», «вивчення….», «аналіз…», оскільки вони відображають процеси досягнення мети, а не їх результат. В меті зазначається результати, які були досягнуті в процесі дослідження, вивчення, аналізу.

Наприклад:
Метою дипломної роботи є:

- визначення теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення планування діяльності підприємства;
- визначення напрямів зростання ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства;
- удосконалення комплексу маркетингових комунікацій підприємства.

Мета роботи має бути конкретизована через формулювання завдань дипломної роботи, які охоплюють теоретико-методичні та науково-практичні складові дослідження.

Завдання дипломної роботи є конкретними задачами, вирішення яких спрямоване на досягнення її мети.

Прикладами типових завдань дипломної роботи як самостійного дослідження студента є:

- дослідження (встановлення) теоретичних засад з теми роботи;
- визначення економічної сутності понять процесів, що досліджуються;
- поглиблення суті ….
- систематизація методичних підходів до оцінювання процесів та явищ, що досліджуються;
- аналіз ефективності діяльності….
- визначення впливу факторів на …
- визначення шляхів удосконалення …
- визначення інструментів дослідження явища, процесу…
- формування засобів (інструментів) вирішення означеної проблеми підприємства…
- визначення тенденцій і закономірностей ….
- обґрунтування системи заходів…
- розробка практичних рекомендацій….
- адаптація (удосконалення) методичних підходів, процесів, етапів…..
- оцінювання впливу запропонованих заходів на ефективність діяльності підприємства.

Завдання дипломної роботи визначаються для кожного пункту дипломної роботи.

Приклад: Для досягнення мети дослідження було визначено наступні завдання:

- дослідити сутність поняття «…..» та його основних властивостей;
- визначити підходи до …..;
- обґрунтувати вибір методики оцінювання ефективності …..;
- провести аналіз економічного стану підприємства;
- тощо.

Перелік завдань дипломної роботи, що визначається у вступі, має корелюватись із змістом дипломної роботи та тими завданнями, що викладені у «Завданні на дипломну роботу», а також висновками до дипломної роботи.

3. *Предмет та об'єкт дослідження*. Визначення об'єкту дослідження надає можливість здобувачу визначити який саме *процес* або *явище* економічної науки він досліджує. Об'єкт дослідження є більш широким поняттям ніж предмет. Предмет дослідження визначається в межах об'єкту дослідження і корелює з темою дипломної роботи.

Приклад:

1) Тема дипломної роботи: Обґрунтування напрямів підвищення ефективності операційної діяльності підприємства

Об'єкт роботи: операційна діяльність підприємства

Предмет роботи: сукупність напрямів підвищення ефективності операційної діяльності підприємства

2) Тема дипломної роботи: Ефективність використання енергетичного потенціалу промислових підприємств

Об'єкт роботи: використання енергетичного потенціалу промислових підприємствах

Предмет роботи: сукупність напрямів та процесів забезпечення ефективного використання енергетичного потенціалу промислових підприємств

3) Тема дипломної роботи: Вибір цільового сегменту на ринку сухих будівельних сумішей

Об'єкт роботи: ринок сухих будівельних сумішей України

Предмет роботи: теоретико-методичні засади сегментації ринку сухих будівельних сумішей

4. *База дослідження* включає визначення назви суб'єктів господарської діяльності або інших економічних систем, аналіз яких буде підтверджувати наявність проблемної ситуації, вирішенню якої буде присвячена дипломна робота.

5. *Методи дослідження*. Мають бути вказані загальнонаукові та спеціальні методи, професійні методики та технології, які були використані у роботі та передбачені Стандартом вищої освіти України для відповідної спеціальності.

При написанні дипломної роботи зазвичай використовуються:

- теоретичні та емпіричні методи дослідження;
- універсальні та спеціальні методи дослідження.

Теоретичні методи дослідження:

- абстрагування (застосовується для розвитку сутності понять);
- сходження від абстрактного до конкретного (для схематичного відображення етапів, які конкретизують процеси пізнання досліджуваного предмета);
- ідеалізація (метод конструювання абстрактних об'єктів, яких немає і не може бути в дійсності, але які допомагають досліджувати реальні явища і процеси. В дослідженні ідеалізований об'єкт як еталон накладається на реально існуючий предмет, що допомагає охарактеризувати його стан, виявляти недоліки, причини деформації та руйнації, накреслити шляхи щодо його відродження та передбачити перспективу в даних умовах [2, с. 97];
- формалізація (відображення структури та властивостей об'єктів дослідження у знаковій формі за допомогою формул, знаків тощо).

Емпіричні методи дослідження:

- спостереження (цілеспрямоване дослідження об'єкта, спрямоване на вивчення його характеристик);
- експеримент (спосіб пізнання, за допомогою якого у контрольованих і керованих умовах досліджуються явища реальності, здійснюється на основі теорії, що визначає постановку завдань і інтерпретацію його результатів);
- порівняння (метод зіставлення об'єктів з метою виявлення подібності чи різниці між ними);

- вимірювання (сукупність дій, що виконуються за допомогою засобів вимірювань з метою знаходження значення вимірюваної величини в прийнятих одиницях виміру. Розрізняють прямі вимірювання і непрямі вимірювання, засновані на відомій залежності між величинами).

Універсальні (загальнологічні) методи дослідження:

- аналіз (детальне вивчення предмету дослідження шляхом його розподілу на окремі частини для його більш детального вивчення);
- синтез (об'єднання окремих частин предмету дослідження в одне ціле, що дозволяє зробити висновок про його сутнісні риси, структуру та призначення).
- узагальнення (виявлення загальних властивостей і ознак предметів, явищ і процесів);
- індукція (формування загальних висновків на основі аналізу окремих фактів);
- дедукція (застосування знань загальних закономірностей для аналізу конкретного предмету дослідження);
- аналогія (перенесення знань щодо одного об'єкта, на інший, менш досліджений і менш доступний);
- моделювання (формування і вивчення моделі (зображення) предмету дослідження з подальшим перенесенням результатів на реальний предмет);
- системний метод (представлення об'єкту та предмету дослідження як цілісної множини елементів, їх підпорядкованості та зв'язків між ними).

Специфічні методи дослідження:

- методи збору інформації (спостереження за всіма (або частиною) одиниць сукупності, котрі складають явище (процес), що досліджується);
- узагальнення економічної інформації (порядкування зібраного фактичного матеріалу шляхом його групування, табличного та графічного представлення);
- економічного аналізу (встановлення причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ і процесів, які забезпечили досягнення економічного результату господарювання). В залежності від функціонального призначення аналіз може бути: бюджетний,

фінансовий, інвестиційний, вартісний, маркетинговий, логістичний, соціально-економічний, управлінський, стратегічний [2, с. 102];

– економічного моделювання та прогнозування (визначення тенденцій економічного розвитку об'єкту та предмету дослідження, оцінка можливих їх станів у майбутньому та пошук альтернативних шляхів і термінів їх досягнення. Для прогнозування застосовуються: евристичні, економіко-математичні та прогностичні методи.

У цьому пункті вступу вказується назва методу та коротке визначення результатів його використання.

Приклад:

Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методи: наукового узагальнення (при визначенні сутності процесів та систематизації її складових), класифікації, економіко-математичного моделювання (при дослідженні закономірностей, при прогнозуванні), математичної статистики (при обробці статистичних даних за звітний період), порівняння (при зіставленні показників у динаміці), графічний (при дослідженні динаміки і структури), коефіцієнтний (для дослідження показників ефективності діяльності) та інші.

6. *Результати дипломної роботи*. У цьому пункті мають бути висвітлена *новизна (наукова (за наявності), аналітична тощо)* та *практична цінність* роботи. Зазначаються результати, які були отримані здобувачем у процесі написання дипломної роботи, серед яких можуть бути зазначені: економічні результати та управлінські рішення, які запропоновані здобувачем, можливі сфери застосування отриманих у дипломній роботі результатів.

Результатами дипломної роботи в частині новизни можуть, наприклад, бути:

– адаптація методики….
– оцінювання ефективності….
– виявлення впливу….
– визначення поведінки предмету дослідження на основі побудови моделі…
– виявлення закономірності ….
– формування практичних рекомендацій щодо…
– обґрунтування напрямків ….
– тощо.

Практична цінність може полягати в розроблені шляхів, напрямів тощо підвищення функціональності підприємства, його окремих функцій, результати впровадження тощо.

7. *Апробація та висвітлення результатів*. За наявності наводяться результати виконання дипломної, які були висвітлені у наукових публікацій (статтях, монографіях тощо), пройшли апробацію під час наукових та науково-практичних конференцій (матеріали чи тези доповідей). Вказується апробація роботи на базі дослідження, дані щодо її впровадження на підприємстві.

8. *Зв'язок з науковими програмами та планами кафедри (за наявності)*. У випадку виконання роботи в межах наукової тематики вказується в межах якої наукової теми кафедри, гранту чи міжнародної програми виконувалась робота чи її окремі частини.

Основна частина дипломної роботи здобувача освітнього рівня «бакалавр» галузей знань 051 «Економіка», 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг» факультету менеджменту та маркетингу КПІ імені Ігоря Сікорського має передбачати ***теоретичну, аналітичну*** та ***рекомендаційну складові***. Деталізація структури роботи визначається у навчальних посібниках для відповідних спеціальностей та їх освітніх програмах.

Структура роботи та її план визначається здобувачем вищої освіти разом з керівником роботи виходячи із проблемної ситуації, на вирішення якої спрямована робота у відповідності до рекомендацій, розробленими профільними кафедрами для освітньої програми.

Структура роботи та її змістовне наповнення мають відповідати СВО для даної спеціальності та ОПП, за якою відбувається підготовка.

Обов'язковою вимогою до основної частини дипломної роботи є наявність теоретико-методичного аналізу проблематики, розрахунково-аналітичної частини з використання сучасних підходів, моделей та методів на основі об'єктивних даних, застосування сучасних інформаційних технологій та пакетів прикладних програм (сервісів).

Кожен розділ дипломної роботи завершуються висновками до розділу із висвітленням основних результатів, отриманих здобувачем у цьому розділі роботи, апробації та висвітлення у наукових чи професійних виданнях.

Кількість розділів і підрозділів визначається відповідно до методичних вказівок кафедр та узгоджується з керівником дипломної роботи.

Орієнтовна **структура основної частини дипломної роботи** здобувача ступеня бакалавра матиме такий вигляд:

1 Назва першого розділу дипломної роботи
(включає 2–3 пункти)
1.1 Назва першого пункту першого розділу
1.2 Назва другого пункту першого розділу
Висновки до першого розділу
2 Назва другого розділу дипломної роботи (включає 3 пункти)
2.1 Назва першого пункту другого розділу
2.2 Назва другого пункту другого розділу
2.3 Назва третього пункту другого розділу
Висновки до другого розділу
3 Назва третього розділу дипломної роботи
(включає 2–3 пункти)
3.1 Назва першого пункту третього розділу
3.2 Назва другого пункту третього розділу
Висновки до третього розділу

Відповідно до «Рекомендацій до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра та магістра» основна частина дипломної роботи, як правило, включає:

- «– узагальнення матеріалу з обраної теми за результатами огляду спеціальної літератури де розглядають існуючі теоретичні та практичні рішень за тематикою роботи (**обов'язково публікації останніх років, зокрема, іноземними мовами**) і вибір напрямків досліджень (**загальний обсяг огляду не повинен перевищувати 20% обсягу текстової частини ДР**);
- обґрунтування критеріїв вибору методів та підходів для використання в роботі, порівняльний аналіз розглянутих рішень за відповідними критеріями;
- опис побудованої моделі дослідження та/або методів розв’язання поставленої задачі;
- власне дослідження, розробка алгоритмів і методик проведення моделювання;
- формулювання результатів теоретичних та експериментальних досліджень.» [1, с. 9].

Висновки є узагальнюючим елементом дипломної роботи і мають містити основні, найбільш значимі на думку здобувача, результати, отримані в дипломній роботі, як у теоретичній частині, так і при вивченні бази дослідження та розробці і обґрунтуванні рекомендацій. Висновки до дипломної роботи не повинні повторювати висновки до розділів, а мають корелювати із завданнями дипломної роботи, що були поставлені у вступі. Вони формулюються як стислий опис основних результатів, отриманих при вирішенні визначених у вступі завдань.

Список використаних джерел складається на основі тих інформаційних ресурсів (посібників, монографій, статей, джерел статистичної інформації тощо), які були використані при написанні дипломної роботи і на які є посилання в тексті дипломної роботи. Перелік використаних джерел для дипломної роботи бакалавра має містити не менше 30 найменувань. Бібліографічний опис джерел складають з урахуванням ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки до дипломної роботи включають додаткову інформацію, яка необхідна для кращого розуміння викладеного матеріалу дипломної роботи або для додаткового обґрунтування наведених у роботі положень і висновків. Так, додатки дипломної роботи можуть включати специфікації, виведення розрахункових формул або проміжні розрахунки, статистичну інформацію, елементи фінансово-економічної звітності підприємства, ринкові огляди, код або лістинг програми, копії актів про впровадження результатів дослідження тощо.

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Кваліфікаційна робота здобувачів ступеня бакалавр оформляється відповідно до вимог ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».

Текст складається, як правило, в друкованому вигляді на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, кегль – 14 пунктів, міжрядковий інтервал 1,5.

Параметри сторінки (відповідно до п.7.1.11 ДСТУ 3008:2015):

береги зверху та знизу не менше 2 см;

справа не менше 1 см, зліва не менше 2,5 см;

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи: «РЕФЕРАТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ» «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» пишуться великими літерами посередині рядка і не мають порядкового номера.

Назви розділів також друкуються великими літерами напівжирним шрифтом без слова РОЗДІЛ.

Заголовки пунктів пишуться маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Пункти нумерують у межах кожного розділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту, між якими ставлять крапку. Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Наприклад:

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність категорії «ефективність», види ефективності

1.2 Еволюція становлення теорії та методів оцінювання ефективності діяльності

1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності діяльності підприємств

Висновки до розділу 1

Між назвою розділу та назвою пункту, між назвою підрозділу і наступним текстом відстань має дорівнювати одному інтервалу. Відстані між рядками заголовків приймають такими ж, як і у тексті.

Нумерація сторінок проставляється зі змісту з урахуванням всіх попередніх сторінок – титульної, завдання, календарного плану, реферату, – що не нумеруються, тобто з шостої сторінки.

Сторінки нумерують у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки.

Рисунки і таблиці необхідно подавати в кваліфікаційній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Оформлення рисунків

Ілюстративний матеріал (графіки, схеми, діаграми тощо), що використовується у кваліфікаційних роботах для кращого розкриття змісту та наочності викладення думок автора, має бути належним чином оформлений.

Кожен елемент ілюстративного матеріалу повинен мати назву та номер, який формується послідовно в межах розділу, позначається словом «Рисунок» наступним чином:

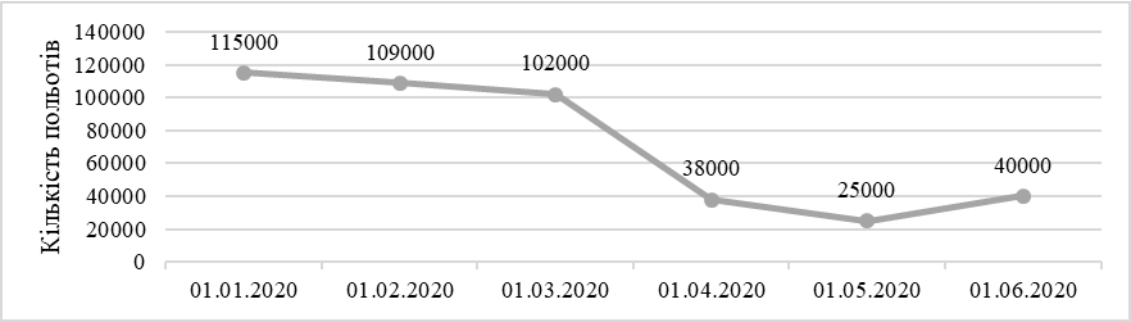

Рисунок 1.8 – Міжнародні комерційні перельоти на день за перше півріччя 2020 року

Складено на основі [7]

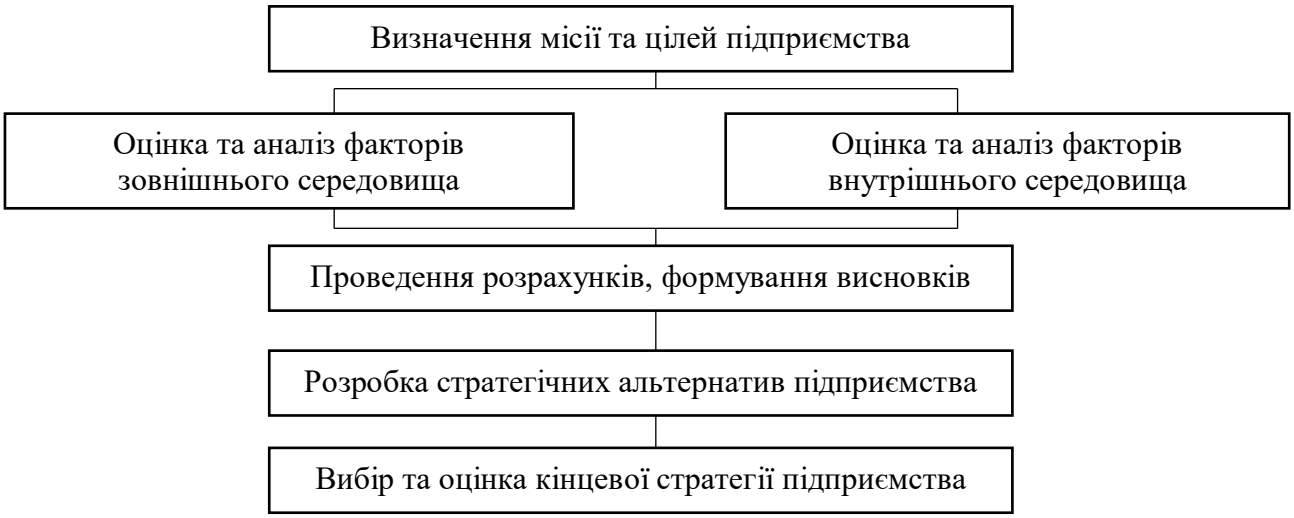

Рисунок 1.10 – Етапи стратегічного планування

Джерело: [12, с. 45]

Номер і назва рисунку розміщуються під ілюстрацією по центру. Після назви потрібно вказати посилання на джерело запозичення рисунку або зазначити, що це є власним здобутком автора (приклади оформлення наведені нижче).

Оформлення таблиць

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2 – Назва таблиці» (друга таблиця першого розділу). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею і друкують з абзацного відступу. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Слово «Таблиця» вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами таблиці пишуть: «Продовження табл. ___» із зазначенням номера таблиці. В таблиці використовують шрифт Times New Roman, 12 кегль, міжрядковий інтервал – 1.

Заголовки колонок і текст рядків сцентровують чи зміщують ліворуч на нульову позицію, зважаючи на специфіку таблиці (ДСТУ 1.5:2015).

Наприклад:

Таблиця 2.1 – Класифікація видів проєктів

№з/п	Класифікаційна ознака	Види проєктів
1	За сфокусованістю на одному або декількох результатах	Монопроєкт, мультипроєкт, мегапроєкт
2	За тривалістю здійснення	Короткострокові, середньострокові, довгострокові

Розраховано автором на основі [43]

Таблиця 2.2 – Необоротні активи «Смарт Стайл Юкрейн» за 2018-2022 роки

Стаття балансу	Роки									
	2018		2019		2020		2021		2022	
	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	*11*
1. Необоротні активи	7	*4,1*	6,2	*4,0*	6,2	*3,3*	8,9	*3,9*	6,4	*2,5*

Складено автором на основі даних балансу підприємства [15]

Таблиця 2.3 – Динаміка змін активів ТОВ «Смарт Стайл Юкрейн»

Стаття балансу	Відхилення за роками							
	2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
	абсолютне, (+/- млн грн.)	відносне (%)	абсолютне, (+/- млн грн.)	відносне (%)	абсолютне, (+/- млн грн.)	відносне (%)	абсолютне, (+/- млн грн.)	відносне (%)
1. Необоротні активи	-0,9	-11,94	-0,03	-0,49	2,7	43,91	-2,5	-28,40
1.1. Нематеріальні активи:	0	-	0	-	0,06	-	-0,03	-49,25

Розраховано автором на основі даних балансу підприємства [27]

Посилання на літературне джерело зазначається під таблицею.

Можливими формами посилань є:

− *Джерело: [14]*, якщо таблицю відображено ідентично джерелу;

− *Складено на основі [14]*, якщо таблиця формувалась автором відповідно до даних літературного джерела;

− *Складено за даними [14]*, якщо таблиця формувалась на основі даних Державної служби статистики, підприємства;

− *Розраховано за даними [14]*, якщо автор самостійно робив розрахунки, використовуючи дані Державної служби статистики або підприємства.

Наприклад:

Джерело: [14]

або

Складено на основі власних розрахунків (або на основі власних досліджень автора)

Оформлення формул

При використанні формул в кваліфікаційних роботах потрібно дотримуватися певних правил.

Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери пишуть біля правого берега аркуша в одному рядку з відповідною формулою в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів розміщуються безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта потрібно подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Наприклад:

$$В_е = \frac{В_{зр}}{В_{заг}} \qquad (2.1)$$

де $В_{зр}$ – сума витрат на реалізацію товару на зовнішніх ринках, тис. грн.;

$В_{заг}$ – загальна сума витрат на реалізацію, тис. грн. грн.

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел розміщується після висновків. Такий список віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором

або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв тощо.

До списку використаних джерел слід включати тільки ті джерела, які дійсно використані при написанні кваліфікаційної роботи і на які є посилання у тексті (у вигляді квадратних дужок).

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Для оформлення списку використаних джерел керуються стандартом: *ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.*

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Оформлення додатків

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках. Кожен з них починають з нової сторінки. Їм дають заголовки, надруковані вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «ДОДАТОК__» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Якщо в роботі один додаток, він позначається як додаток А.

Якщо текст додатка значний за обсягом, його за необхідності може бути поділено на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку. Наприклад: А.3 – третій розділ додатка А.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка.

Наприклад:

Рисунок Б.1 – перший рисунок додатка Б;

(А.1) – перша формула додатка А

Узагальнені рекомендації до оформлення кваліфікаційної роботи здобувача ступеня магістра подані у таблиці 2.

Таблиця 2 – Рекомендації до оформлення кваліфікаційної роботи

Елемент	**Рекомендації**
Поля сторінки	Верхнє 2 см, ліве 2 см, праве 1 см, ліве 2,5 см.
Міжрядковий інтервал	1,5
Абзацний відступ	1,25 см
Шрифт основного тексту	Times New Roman, розмір 14
Шрифт таблиць	Times New Roman, розмір 12
Шрифт назв рисунків та таблиць	Times New Roman, розмір 14
Формули	Редактор формул «Microsoft Equation».
Назви розділів	Великі літери, напівжирний шрифт, вирівнювання по центру
Назви підрозділів	Маленькі літери, напівжирний шрифт, з абзацного відступу
Нумерація сторінок	Праворуч у верхньому куті сторінки
Нумерація формул, рисунків, таблиць	В межах розділу, наприклад: Розділ 1, Рисунок 1.1, 1.2, 1.3; Розділ 2, Таблиця 2.1, 2.2, 2.3 і т.д.
Посилання на джерело	У квадратних дужках зазначається номер джерела згідно списку використаних джерел, через кому зазначається сторінка, наприклад: [12, с. 2]; або зазначаються декілька використаних джерел, наприклад: [12; 15; 21] або [14-17].
Примітки до таблиць і рисунків	Шрифт Times New Roman, розмір 10
Список використаних джерел	Нумерований список – бібліографічний опис в алфавітному порядку або у порядку згадування джерела в тексті; шрифт Times New Roman, розмір 14, активні URL, для електронних ресурсів зазначається дата звернення.
Додатки	Позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А, Додаток Б.
Таблиці й рисунки додатків	Позначати відповідно до додатку у такий спосіб: у Додатку А - Таблиця А.1, Таблиця А.2; у Додатку Б - Таблиця Б.1, Таблиця Б.2; у Додатку Д: Рисунок Д.1, Рисунок Д.2.

3 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ БАКАЛАВР

Рейтингова система оцінювання (РСО) кваліфікаційної роботи передбачає оцінювання:

– **якості виконання** кваліфікаційної роботи – оцінюється якість пояснювальної записки, текстового та графічного (ілюстративного) матеріалу (сучасність та обґрунтування прийнятих рішень, правильність застосування методів аналізу і розрахунку, якість оформлення, виконання вимог нормативних документів, якість графічного матеріалу і дотримання вимог стандартів тощо);

– **захисту** кваліфікаційної роботи – оцінюється якість захисту кваліфікаційної роботи (якість доповіді, ступінь володіння матеріалом, ступінь обґрунтування прийнятих рішень, вміння захищати свою думку тощо).

Деталізована РСО розробляється кафедрою для кожної освітньо-професійної програми відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ імені Ігоря Сікорського (із змінами згідно наказу № НОН /131/2022 від 03.05.2022).

Згідно Положення в описі РСО для кваліфікаційної роботи мають бути розкриті система і критерії оцінювання всіх характеристик з урахуванням:

– обґрунтованості актуальності та новизни теми;
– належного науково-теоретичного рівня змісту роботи;
– ступеня самостійності проведеного дослідження;
– дотримання норм оформлення роботи;
– наукового стилю викладу;
– вміння стисло й послідовно донести сутність і результати дослідження;
– здатності аргументовано захищати власні ідеї, гіпотези, вести наукову дискусію;
– належної культури наукового мовлення.

Нижче наведено **приклад (можливий варіант)** критеріїв оцінювання дипломних робіт (табл. 3) та деталізації критерії оцінювання.

Таблиця 3 – Приклад оцінювання якості виконання дипломної роботи

№	Критерії оцінювання	Бали
1.	Вступ	5
2.	Теоретико-методичний рівень роботи, її пошукова глибина (теоретичний розділ)	10
3.	Аналітико-розрахунковий рівень та рівень використання інформаційних технологій (аналітичний розділ)	15
4.	Конструктивний рівень (рекомендаційний розділ)	20
5.	Висновки	5
7.	Оформлення роботи	5
	Всього:	60

1. Вступ:

3 бали – здобувач не повністю розкрив актуальність обраної теми дослідження та проблематику, структурні елементи ґрунтовно не розкриті;

4 бали – тема дослідження обґрунтована, наведено деякі аналітичні пояснення, деякі структурні елементи розкрито неповністю;

5 балів – вступ характеризується логічною послідовністю структурних елементів, які наповнені аналітичними обґрунтуваннями, приведено узагальнення, що доводять актуальність обраної теми дослідження та виокремлення проблематики, змістовне наповнення є якісним та логічним.

2. Теоретичний розділ:

6 балів – теоретичне підґрунтя обраної теми дослідження розкрито частково, відсутній методичний підхід, відсутні узагальнення та систематизація опрацьованого матеріалу;

7 балів – теоретико-методичне підґрунтя обраної теми дослідження розкрито частково, власні узагальнення є описовими;

9 балів – теоретико-методичне підґрунтя обраної теми дослідження розкрито, досліджено конкретні способи оцінювання проблеми, пов’язані з темою дослідження, власні узагальнення є ґрунтовними;

10 балів – теоретико-методичне підґрунтя обраної теми дослідження повністю розкрито, проведено критичний аналіз достатньої кількості літературних джерел, зроблено самостійні узагальнення та систематизації, виокремлено власні результати.

3. Аналітичний розділ:

9 балів – наявні статистичні та аналітичні матеріали підприємства, відсутній їх аналіз, відсутні або порушені причинно-наслідкові зв’язки, відсутній аналіз зовнішнього середовища, текст розділу має описовий характер,

не підкріплений аналітичними розрахунками;

10 балів – проведений частковий аналіз статистичних та аналітичних даних підприємства, виявлено фактори впливу на виявлену проблему, застосовані економіко-математичні методи аналізу, але не обґрунтована їх доцільність;

11 балів – проведений аналіз статистичних та аналітичних даних підприємства, виявлено фактори впливу на виявлену проблему за джерелами їх виникнення, застосовані економіко-математичні методи аналізу, встановлені причинно-наслідкові зв'язки;

13 балів – проведений аналіз статистичних та аналітичних даних підприємства, виявлено фактори впливу на проблему за джерелами виникнення та запропоновано способи їх нейтралізації, застосовані обґрунтовані економіко-математичні методи аналізу, встановлені причинно-наслідкові зв'язки, запропоновано управлінські рішення;

15 балів – обґрунтовано та якісно використано економіко-математичні методи аналізу, проаналізовано статистичні та аналітичні дані підприємства та обґрунтовано їх з позиції результатів управління, виявлено та проаналізовано причини виникнення проблем, причинно-наслідкові зв'язки встановлені шляхом експериментального дослідження, визначено та оцінено спроможність підприємства для вирішення виявлених проблем;

4. Рекомендаційний розділ:

12 балів – надано описові рекомендації щодо вирішення виявлених проблем, відсутній їх вплив на стан підприємства, відсутні розрахунки, що обґрунтовують надані рекомендації, відсутній розрахунок впливу запропонованих заходів на стан предмету та об'єкту дослідження, відсутні висновки щодо підвищення ефективності діяльності підприємства;

14 балів – відсутнє обґрунтування пропозицій щодо вирішення проблеми або надані рекомендації є описовими, обрані економіко-математичні методи не повністю відповідають задачам дослідження предмету та об'єкту роботи, розрахунок впливу запропонованих заходів на стан предмету та об'єкту дослідження є неповним, висновки щодо підвищення ефективності діяльності підприємства є узагальненими;

16 балів – запропоновані практичні рекомендації є змістовними, проте їх реалізація недостатньо обґрунтована, наявні розрахунки ефективності запропонованого заходу, статистичні та економіко-математичні методи відповідають задачам дослідження, вплив пропозицій автора на стан об'єкту та предмету дослідження є неповним, висновки щодо підвищення ефективності управління підприємством є узагальненими;

18 балів – запропоновані практичні рекомендації є змістовними, їх

реалізація обґрунтована, проте містить деякі неточності та протиріччя, наявні розрахунки ефективності декількох запропонованих заходів щодо вирішення проблем, статистичні та економіко-математичні методи відповідають задачам дослідження, вплив пропозицій автора на стан об'єкту та предмету дослідження є повним, висновки щодо підвищення ефективності діяльності підприємства є обґрунтованими;

20 балів – запропоновані практичні рекомендації є змістовними, повністю розкритими та відображають основну мету роботи, детально описаний план реалізації рекомендацій, їх реалізація обґрунтована, наявні розрахунки ефективності декількох запропонованих заходів вирішення проблем, наведено їх порівняння, статистичні та економіко-математичні методи відповідають задачам дослідження, вплив пропозицій автора на стан об'єкту та предмету дослідження є повним, висновки щодо підвищення ефективності діяльності підприємства є обґрунтованими та доведеними до рівня практичних рекомендацій.

5. Висновки:

3 бали – висновки частково відображають результати дослідження, є загальними, описовими та відходять від поставленої мети дослідження;

4 бали – висновки відображають результати дослідження за кожним розділом, є послідовними та логічними, проте більш описовими та загальними;

5 балів – висновки відображають зв'язок між всіма поставленими завданнями, застосованими методами, отриманими результатами та пунктами наукової новизни, висновки є послідовними, логічними та лаконічними, підтвердженими аналітикою та результатами розрахунків.

6. Оформлення роботи:

3 бал – робота оформлена без дотримання вимог до неї або з частковим дотриманням вимог, які впливають на її вид та структуру, наявні орфографічні та синтаксичні помилки;

4 бали – оформлення роботи в загальному відповідає встановленим вимогам, проте містить невідповідність деяких складових, відсутні орфографічні помилки;

5 балів – оформлення роботи повністю відповідає встановленим вимогам, відсутні орфографічні та синтаксичні помилки.

Другою складовою оцінювання дипломної роботи є її **захист**.

Основними показниками, що впливають на оцінку за захист дипломної роботи і належать до процесу її захисту, є:

– чіткість та лаконічність викладення результатів дослідження, дотримання регламенту під час захисту;

– демонстрація глибини отриманих знань та компетентностей, які здобувач демонструє у доповіді, ілюстративному матеріалі та відповідях на запитання ЕК;

– відповідність тексту доповіді та слайдів презентації;

– здатність правильно відповідати на поставлені під час захисту запитання та аргументовано викладати власну точку зору, що розкриває тему дослідження;

– демонстрація наукової новизни, її обґрунтованості, спроможність її подання та доведення;

– демонстрація набутих теоретичних знань здобувача та практичних навичок;

– рівень розуміння змісту роботи та проблеми, яка в ній розглядається;

– чіткість та логічність відповідей на запитання, вміння інтегрувати, адаптувати і надавати набуті практичні та теоретичні знання;

– змістовні та аргументовані відповіді на зауваження наукового керівника та рецензента.

Таблиця 4 – Приклад критеріїв оцінювання захисту дипломної роботи

№	Критерії оцінювання	Бали
1.	Змістовність доповіді, вміння стисло й послідовно донести сутність і результати дослідження, рівень володіння матеріалом дипломної роботи	15
2.	Науковий рівень та аргументованість відповідей на запитання, здатність захищати власні ідеї, демонстрація належної культури наукового мовлення	15
3.	Якість, наочність і логічність побудови презентації	10
	Всього:	40

Захист дипломної роботи оцінюється за критеріями:

38 – 40 балів – здобувач підготував якісну доповідь, яка показує його ґрунтовні знання, розвинуті загальні та спеціальні компетентності та програмні результати навчання, відображає всі отримані результати дослідження, висновки та причинно-наслідкові зв’язки, підготував якісний ілюстративний матеріал з дотриманням вимог, доповідь та презентація логічно пов’язані та доповнюють один одне, відповіді на запитання повні та обґрунтовані, здобувач

дотримався регламенту;

35 – 37 балів – здобувач підготував якісну доповідь, яка показує його знання, опановані загальні та спеціальні компетентності та програмні результати навчання, частково відображає отримані результати дослідження, висновки та причинно-наслідкові зв'язки, підготував ілюстративний матеріал з дотриманням вимог, доповідь та презентація пов'язані між собою, відповіді на частину запитань є обґрунтованими, здобувач дотримався регламенту;

32 – 34 балів – здобувач підготував доповідь, яка демонструє його часткові знання, опановані загальні та спеціальні компетентності та програмні результати навчання, частково відображає отримані результати дослідження та висновки, підготував ілюстративний матеріал, що не в повній мірі відповідає вимогам, дав відповіді не на всі запитання;

29 – 31 балів – здобувач підготував доповідь, яка показує його часткові знання, деякі загальні та спеціальні компетентності та деякі програмні результати навчання, частково відображає отримані результати дослідження, ілюстративний матеріал не відповідає вимогам, дав відповіді на декілька запитань;

25 – 28 балів – здобувач підготував неякісну доповідь, яка показує його часткові знання, деякі загальні компетентності, отримані результати дослідження відображені в загальному вигляді, ілюстративний матеріал не відповідає вимогам, дав часткову відповідь на одне запитання;

менше 24 балів – здобувач не показав необхідних набутих знань та компетентностей, отримані результати дослідження не відображені, відсутній ілюстративний матеріал, відсутні відповіді на всі запитання.

Таким чином, оцінка за виконання та оцінка за захист кваліфікаційної роботи переводиться в оцінку за університетською шкалою, наведеною у таблиці 4.

Таблиця 4 – Відповідність рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою

Рейтингова оцінка здобувача	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей
95…100	Відмінно
85…94	Дуже добре
75…84	Добре
65…74	Задовільно
60…64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

4 ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Передумовою успішного захисту дипломної роботи є опрацювання важливих організаційних моментів, до яких варто віднести наступні:

1 Комплектація дипломної роботи бакалавра

Комплектація дипломної роботи відбувається відповідно до структури та послідовності, визначеної у таблиці 5.

Таблиця 5 – Структурні частини дипломної роботи

Структурна частина	Коментар
Структурні частини магістерської дисертації (підшиваються в роботу)	
Титульна сторінка	Номер сторінки не проставляється, але враховується при нумерації загальної кількості сторінок
Завдання на дипломну роботу	Номер сторінки не проставляється, не входить до загального обсягу роботи, не враховують при нумерації загальної кількості сторінок.
Реферат на двох мовах (Додаток А)	
ЗМІСТ	Номер сторінки не проставляється, але враховується при нумерації загальної кількості сторінок
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ (за наявності)	Номер сторінки не проставляється, не входить до загального обсягу роботи, не враховують при нумерації загальної кількості сторінок.
ВСТУП	Номер сторінки проставляється, враховується при нумерації загальної кількості сторінок Нумерація сторінок починається зі вступу, з восьмої сторінки.
РОЗДІЛИ:	
1	
2	
3	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (Додаток Б)	
ДОДАТКИ	Сторінки нумеруються наскрізною нумерацією, але в обсяг роботи не враховуються.
Необхідні компоненти для захисту дипломної роботи (не підшиваються в роботу)	
Відгук керівника (Додаток В)	
Рецензія (Додаток Г)	
Короткий звіт подібності	
Копія власних тез доповіді/ статті (за наявності)	

2 Мова захисту кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційної роботи здійснюється мовою, яка зазначена як мова навчання в освітній програмі.

Допускається підготовка та захист кваліфікаційної роботи мовою, яку

здобувач вивчав як іноземну за освітньою програмою. В цьому випадку має бути прийняте відповідне рішення випускової кафедри про дозвіл щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи іноземною мовою на основі розгляду заяви здобувача на ім'я завідувача випускової кафедри з відповідним узгодженням з керівником (науковим керівником) кваліфікаційної роботи.

3 Подання готової роботи на кафедру

Після завершення написання кваліфікаційної роботи здобувач має надати її на остаточну перевірку керівнику відповідно до затвердженого графіку виконання кваліфікаційної роботи.

Здобувач подає на кафедру підготовлену та допущену до захисту кваліфікаційну роботу з відгуком керівника (наукового керівника) і рецензією не менш ніж за 5 робочих днів до її захисту в ЕК.

Керівник роботи має надати її в електронному вигляді на перевірку на плагіат відповідальній особі по кафедрі, після чого інформацію про відсоток текстових збігів / подібності внести у свій відгук. При виявленні в роботі академічного плагіату, що має бути зазначено у відгуку керівника, здобувач не допускається до захисту кваліфікаційної роботи.

Керівник дипломної роботи готує відгук на роботу відповідно до структури, яка наведена у Додатку В.

Після отримання відгуку керівника робота передається на рецензування. Рецензент готує рецензію на кваліфікаційну роботу згідно структури, зазначеної у Додатку Г.

Негативна оцінка рецензента кваліфікаційної роботи не є підставою для недопуску її до захисту на засіданні ЕК [7].

Вносити будь-які зміни або виправлення в дипломну роботу після отримання відгуку наукового керівника та рецензії рецензента забороняється.

Відгук наукового керівника та рецензія рецензента вкладається у дипломну роботу разом із звітом подібності та іншими супровідними документами (актом про впровадження, листом-відзивом підприємства тощо).

4 Умови отримання дипломів «з відзнакою»

Згідно Положення про екзаменаційну комісію та атестацію здобувачів вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського умовами для отримання дипломів з «відзнакою» здобувачем ступеня бакалавра є наступні:

1) здобувач вищої освіти має оцінки «відмінно» з не менше 75% семестрових контролів, а з інших семестрових контролів – оцінки «дуже добре» та «добре»;

2) здобувач вищої освіти захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою «відмінно».

5 Вирішення конфліктних ситуацій

У випадку виникнення конфліктної ситуації здобувача з керівником (науковим керівником), консультантом, іншими працівниками випускової кафедри, факультету, інституту, Університету їх врегулювання здійснюється згідно з Положенням про вирішення конфліктних ситуацій в КПІ ім. Ігоря Сікорського за відповідним зверненням однієї зі сторін конфлікту.

Зокрема, здобувач може ініціювати питання про зміну керівника (наукового керівника), але не пізніше одного тижня з початку виконання кваліфікаційної роботи за графіком навчального процесу з відповідним письмовим зверненням на ім’я завідувача випускової кафедри.

5 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рекомендації до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра та магістра. URL: https://osvita.kpi.ua/node/973
2. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с
3. Корягін М.В., Чік М.Ю. Основи наукових досліджень : навч. посібник / 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Алерта, 2019. 492 с. URL: https://pidru4niki.com/70330/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/aktualnist_novizna_naukovogo_doslidzhennya
4. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. Основи наукових досліджень. 2002. Львів: Ромус-Поліграф. 128 с.
5. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. 2-ге видання, переороб. і доп; затв. МОН України. К. : Знання, 2007. 317 с.

6 ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ВИКОНАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Стандарти:

1. Стандарт вищої освіти по спеціальності 051 Економіка - Бакалаврат
2. Стандарт вищої освіти по спеціальності 073 Менеджмент – Бакалаврат
3. Стандарт вищої освіти по спеціальності 075 Маркетинг – Бакалаврат

Освітньо-професійні програми підготовки першого (бакалаврського) рівня підготовки:

4. Економіка і бізнес
5. Економіка бізнес-підприємства
6. Економічна аналітика
7. Економічна кібернетика
8. Міжнародна економіка
9. Логістика
10. Менеджмент і бізнес-адміністрування
11. Менеджмент міжнародного бізнесу
12. Управління бізнесом, інновації і підприємництво
13. Промисловий маркетинг

Документи щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт

14. Рекомендації до структури та змісту кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра та магістра
15. Регламент організації і проведення захистів кваліфікаційних робіт та атестаційних екзаменів в дистанційному режимі
16. Форми документів для проведення атестації в КПІ ім. Ігоря Сікорського

Документи з організації переддипломної практики

17. Положення про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського
18. Форма щоденника практики студентів
19. Форма направлення на практику студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського
20. Форма договору про проведення практики студентів в КПІ ім. Ігоря Сікорського

Додаткові документи

21. Стратегія розвитку КПІ ім. Ігоря Сікорського на 2020-2025 роки
22. Про вирішення конфліктних ситуацій в КПІ ім. Ігоря Сікорського
23. Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського
24. Положення про екзаменаційну комісію та атестацію здобувачів вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського
25. Положення про організацію навчального процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського
26. Положення про систему запобігання академічному плагіату в КПІ ім. Ігоря Сікорського
27. Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського
28. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення реферату на дипломну роботу

РЕФЕРАТ

Дипломна робота на тему: «Формування програми розвитку експортної діяльності підприємства в умовах зростання невизначеності на зовнішніх ринках» містить 99 сторінок, 30 таблиць, 41 рисунок, 2 додатків. Перелік посилань нараховує 40 найменувань.

Метою роботи є розгляд теоретичних аспектів та розроблення практичних рекомендацій щодо формування програми розвитку експортної діяльності підприємства в умовах зростання невизначеності на зовнішніх ринках.

Об'єктом дипломної роботи є зовнішньоекономічна діяльність підприємства.

Предмет дипломної роботи – теоретичні та практичні аспекти розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах невизначеності на ринку.

Методи дослідження. При аналізі господарської діяльності, у тому числі зовнішньоекономічної, застосовано статистичні методи дослідження числових даних. При виборі найбільш перспективного ринку збуту використано модель «чотирьох фільтрів». Для прогнозування виручки від реалізації продукції на іноземному ринку застосовано метод прогнозування на основі середнього абсолютного приросту та середнього коефіцієнта росту. Оцінка ефективності зовнішньоторговельної угоди зроблена на основі використання декількох підходів.

Результати роботи. За результатами виконання дипломної роботи сформовано програму розвитку експортної діяльності підприємства в умовах нестабільності зовнішнього середовища, що передбачає вихід компанії на новий іноземний ринок. Економічний ефект від впровадження запропонованих заходів полягає в отриманні очікуваного чистого прибутку в розмірі 394569,3 грн.

Рекомендації щодо використання результатів роботи. Результати виконання дипломної роботи можуть бути використані підприємствами молочної галузі, що мають складнощі при розширенні експортної діяльності через незнання процедури виходу на зовнішній ринок, не додержання етапності вставлення взаємовідносин із партнером чи не повністю розроблену програму розвитку експортної діяльності.

Ключові слова: *зовнішньоекономічна діяльність, розширення експорту, програма розвитку, ринкові умови функціонування, зовнішній ринок.*

ABSTRACT

Bachelor's thesis includes 99 pages, 30 tables, 41 drawings, 2 attachments. The bibliography list consists of 40 items.

The purpose of the work is to consider theoretical aspects and develop practical recommendations for the formation of a program for the development of the enterprise's export activity in conditions of growing uncertainty in foreign markets.

The object of the thesis is the foreign economic activity of the enterprise.

The subject of the thesis is the theoretical and practical aspects of the development of foreign economic activity of the enterprise in conditions of uncertainty on the market.

Research methods. In the analysis of economic activity, including foreign economic activity, statistical methods of research of numerical data are applied. When choosing the most promising market, the «four filters» model is used. To predict viruses from sales on foreign markets, a forecasting method based on the average absolute nature use and the average growth rate was used. The evaluation of the effectiveness of a foreign trade agreement is based on the use of several approaches.

Results of work. According to the completion of the thesis, a program for the development of export activities of the enterprise in conditions of instability of the environment, which provides for the creation of the company in a new foreign market. The economic effect of the implementation of the proposed measures contributes to the expected net profit of 394569.3 hryvnias.

Recommendations for the use of work results. The results of the completion of the thesis can be used by enterprises, which should be in the expansion of export activities due to ignorance of the procedures for transition to foreign markets, the unavailability of the stage of establishing a relationship with a partner due to lack of developed export development program.

Keywords: *foreign economic activity, export expansion, development program, market conditions of functioning, foreign market.*

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Приклади бібліографічного опису використаних джерел

Тип джерела	**Приклад оформлення**
1	2
Закони, постанови	1. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III : станом на 07 трав. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text (дата звернення: 18.02.2023). 2. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI : станом на 18 січ. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17 (дата звернення: 18.02.2023). 3. Деякі питання організації роботи працівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки на період воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 26.04.2022 р. № 481. Урядовий портал. URL: http://surl.li/eybyl (дата звернення: 18.02.2023).
Статті в періодичних виданнях, зокрема розміщених на електронних ресурсах	1. Zgurovsky M. et al. Selection of indicators for the scenario modeling of the progressive countries' economic development. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. Is. 18(2). pp. 441–452. 2. Dunska, A., Zhaldak, H. The influence of endogenous innovative sources on the development of exports of industrial enterprises. *Economic Annals-XXI*. 2021. Is. 187(1-2). pp. 99–113 . 3. Войтко С. В., Кравченко М. О. Аналіз механізму формування економічної стійкості машинобудівних підприємств (неосистемний підхід). *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. №4. С. 211–221. 4. Мазуренко М.С., Фартушний І. Д. Оптимальне керування величиною знижки на бренд фірмою роздрібної торгівлі. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2022. № 23. С. 203–209. URL: http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/264666/260835 (дата звернення: 18.02.2023 р.).
Книги, 1-4 автори	1. Haskel J., Westlake S. Restarting the Future: How to Fix the Intangible Economy. USA: Princeton University Press, 2022. 336 p. 2. Morris S., Willcocks G, Knasel, E. How to lead a winning team. London: Prentice-Hall, 2002. 192 p. 3. Polychroniou C. J. Economics and the Left: Interviews with Progressive Economists. London: New Left Books Ltd, 2022. 416 p. 4. Гавриш О. А., Дунська А. Р., Жигалкевич Ж. М., Кравченко М. О. Інноваційні засади розвитку промислових підприємств в умовах інтеграції в світовий економічний простір. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 249 с. 5. Дунська А. Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика : навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 688 с. 6. Зозульов, О. В., Царьова Т.О. Маркетинг: теоретичні основи маркетингу. Навчально-методичний комплекс : навч. посіб. для студ. спец. 075 Маркетинг. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 100 с. 7. Кравченко М. О. Системно-структурна концепція економічної стійкості підприємств : монографія. Київ : ПП Вишемирський В. С., 2017. 460 с. 8. Марченко В. М., Шутюк В.В. Логістика : підручник. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 314 с.

Продовж.табл. Б.1

1	2
Книги, п'ять і більше авторів	1. Foresight 2018: systemic world conflicts and global forecast for XXI century / International Council for Science etc.; Scientific Supervisor M. Zgurovsky. K. : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2018. 226 p. 2. Форсайт: виклики енергетичній незалежності країн і регіонів світу на середньостроковому (до 2025 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах / М.З. Згуровський та ін. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку; Інформаційно-аналітичний ситуаційний центр КПІ ім. Ігоря Сікорського. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021 р. 188 с.
Електронні ресурси	1. Асоціація підприємств промислової автоматизації України : офіційний веб-сайт. URL: https://appau.org.ua/ (дата звернення: 15.02.2023 р.). 2. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют на дату 18.02.2023 р. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates (дата звернення: 18.02.2023 р.). 3. Статистична інформація : Макроекономічна статистика. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tda.htm (дата звернення: 12.02.2023 р.). 4. World development indicators. The World Bank : Data Bank. URL: https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators (дата звернення: 12.02.2023 р.) 5. European and national indicators for short-term analysis (euroind). Eurostat : Database. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database (дата звернення: 12.02.2023 р.)
Дисертаційні роботи	1. Кравченко М.О. Системно-структурний підхід до формування економічної стійкості машинобудівних підприємств: дис. … д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 562 с. 2. Кухарук А.Д. Механізм підвищення конкурентоспроможності поліграфічних підприємств: дис. … канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2014. 190 с. 3. Ситайло У. В. Оцінювання результативності стратегії економічної безпеки енергоринку України в умовах євроінтеграції: дис. д-ра філос. : 051 Економіка. Київ, 2020. 230 с.
Без автора, під загальною редакцією	1. Енциклопедія історії України: у 10 т./ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.; НАН історії України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т 9. С. 36-37. 2. Україна в цифрах у 2015 році : стат. зб. / за ред. І. М. Жук. Київ: Державна служба статистики України, 2016. 239 с.
Багатотомні видання	1. Соціальна відповідальність влади, бізнесу, громадян : монографія : у 2-х т. / за ред. Г.Г. Півняка. Дніпропетровськ: НГУ, 2014. Т.1. 629 с. 2. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с.
Стандарти	1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 01.07.2016 р. Вид. офіц. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с. URL: http://surl.li/bkfqh (дата звернення: 18.02.2023).

ВІДГУК
керівника дипломної роботи
на здобуття ступеня бакалавра,
виконаної на тему: «Тема»
студентом (-кою) Прізвище, ім’я, по батькові

Відгук складається у довільній формі (використання бланків-шаблонів неприпустимо) із зазначенням:

- актуальності теми, в інтересах або на замовлення якої організації робота виконана (в рамках науково-дослідної роботи кафедри, підприємства, НДІ тощо);
- відповідності виконаної роботи виданому завданню;
- висновок про оригінальність роботи на підставі експертної оцінки роботи з урахуванням звіту подібності;
- короткого критичного огляду змісту окремих частин роботи із зазначенням найбільш важливих і значущих питань, у яких виявилася самостійність студента, його рівень теоретичної та практичної підготовки, ерудиція, знання фахової літератури;
- підготовленість студента до прийняття сучасних рішень, умінь аналізувати необхідні літературні джерела, приймати правильні (інженерні, наукові) рішення, застосовувати сучасні системні та інформаційні технології, проводити фізичне або математичне моделювання, обробляти та аналізувати результати експерименту;
- найбільш важливих теоретичних і практичних результатів, їх апробації (участь у конференціях, семінарах, оформлення патентів, публікація в наукових журналах тощо);
- своєчасність виконання календарного плану, недоліки роботи та тих, що виявилися у роботі здобувача, інші питання, які характеризують професійні якості студента;
- висновків щодо відповідності якості підготовки студента вимогам освітньої програми і можливості присвоєння йому ступеня бакалавра/магістра та кваліфікації.

Керівник дипломної роботи
посада, науковий ступінь, вчене звання Ім’я ПРІЗВИЩЕ

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломну роботу
на здобуття ступеня бакалавра,
виконану на тему: «Тема»
студентом (-кою) Прізвище, ім’я, по батькові

Рецензія складається у довільній формі (використання бланків-шаблонів неприпустимо) із зазначенням:

- відповідності дипломного проекту (дипломної роботи, магістерської дисертації) затвердженій темі та завданню;
- актуальності теми;
- реальності роботи (виконання на замовлення підприємств, організацій, за науковою тематикою кафедри, НДІ тощо);
- загальний огляд змісту роботи, при цьому рецензент оцінює кожний розділ роботи, глибину техніко-економічного обґрунтування прийняття рішень (для проекту);
- ступеня використання сучасних досягнень науки, техніки, виробництва, інформаційних та інженерних технологій;
- оригінальності прийнятих рішень та отриманих результатів;
- правильності проведених розрахунків і конструкторсько-технологічних рішень;
- наявності і повноти експериментального (математичного моделювання) підтвердження прийнятих рішень;
- якості виконання пояснювальної записки, відповідності креслеників вимогам стандартів;
- можливості впровадження результатів;
- недоліків;
- оцінки («відмінно», «дуже добре», «добре», «задовільно», «достатньо», «незадовільно»), яку на думку рецензента заслуговує робота та її відповідність вимогам, можливості присвоєння студенту ступеня бакалавра/магістра та кваліфікації.

Рецензент
посада, науковий ступінь, вчене звання Ім’я ПРІЗВИЩЕ

Печатка установи, організації рецензента *(тільки для зовнішнього рецензента)*